

Մասիս լրագիրն	5 անգամ կը հրատա-
րակուի լրագրէք.	4 Օրաբերք եւ 1 Շաբա-
թաբերք :	
Տարեկան դին.	Կ. Պօլտղ համար 180 .
	" , " հուսարաց , 10 Մէհ
Վեցամետայ շին Կ. Պօլտղ ,	90 Ղրլ
" , " հուսարաց ,	5 Մէհ
Իւրաքանդիլիս բռոց զին	
շաբաթաբերք	60 փլ.
Օրաբերք	20 ,,

Դուք զգացե՛ք ինքնուր ծանրա՛ծանր
քրեական իրա՛նք վրա՛ն
Իմանցման տու՛ղ ռեկանցումն
3 զև կկո՛ւտե՛մ իմ 2 զև
Լքողդ քրեա՛ն իմանք իմ
և ինչ գործի՛ն իմանք իմ
ինչ տղա՛ն իմանք իմ
քմև և իմանք իմ

[illegible]

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՐՍՏԱՆՈՒԹՅՈՒՆ 19 ԱՊՐԻԼ.

ՔԱՂԱՅԱՄԱՆ

Պաշտօնի արտաքին գործոց պաշտօնէին կայսեր քաղաքականութիւնը պաշտպանելու համար (Սրբազան Եղորդին մէջ խօսած ճառն ընդհանրապէս լաւ տպաւորութիւն մ'ունեցաւ ամեն տեղ, Պ. Պ. Թիֆլ. եւ Վիլն-Վարսաւ ալ անոր խօսքերը ծափահարութեամբ ընդունեցին՝ ծանուցանելով թէ գոհութեամբ կընդունին որով յայտարարութիւնները :

«ԱՅՆ Լ՝ԱճԼՈՒԹՅԱՆ Լ՝ՆՈՒՆՈՒԹՅԱՆ խնդրոյն վրայ բրաժ յայտարարու-
թիւններն արդէն ծանօթ են մեր ըն-
թեքողաց, Վասն ուրիշ խնդիրներու
վրայ ըսածնեքուն: Դժայն (Վառնու-
ղի խնդրոյն վրայ խօսելով խստիւ
գիտատապարտեց Վառնուղի կառավա-
րութիւնը: Հաստատեց որ Վառնու-
ղի եկամուտներն սպառած էին գէշ
վարչութեամբ եւ անխնայ շուայլու-
թեամբ, ուստի պարտքը 160 միլիոն
ֆրանքի ելած էր, որ հարիւրին եօթ-
նէն մինչեւ քսան—քսան եւ չորս զա-
նազան տոկոսներով ընելիք վճարմանց
համար տարեկան 18—20 միլիոն ֆր-
անքի գումար մը հարկաւոր կրնէր,
եւ յարեց. «Դժայ վիճակն երկու
անուն չկրնար ունենալ: Ա՛յ, Քիւլէ
Ֆապր ըսաւ թէ սնանկութիւն է, կը
վաճառուի որ քսածը ճշմարտութեան
մօտ չըլլայ: Բայց ամենէն ծանրն այն
է որ Վառնուղի կառավարութիւնն
իր խոստմանցը կը դրժէ:» Իսկ

Վարդիկոյ միջամտութեան սահմանները ծանուցանելով յարեց լէ Լ'էդէրիոյ եւ Խտալիոյ հետ դեսպանական ջանքեր պիտի ընէ (ժողովուրդի փորձութեան ստորագրող գաղղիացւոց պահանջումները գոհ ընելու համար) սակայն ծանոց միանգամայն լէ Լ'արդիոյ քաղաքական ջրուղի լինէն ու աղբիւրքութիւնը մասնաւոր, ձեռնարկութեանց չափուն յկերար ծառայել:

Պաշտոնի եւ Խառնիկ յարաբե-
րութեանց մասին Պ. Տէր Լաւալէթ
Խառնիկ վրայ իրատ համակրական
կերպիւ խօսեցաւ, եւ Խառնիկ արդի-
պաշտօնէից իմաստութիւնը գովելով
ճանդի լի է պահպանողական շահի
մէջ մտած են:

Վաղղիա տակաւին իր զօրքը և բռնէն չկերցընէր . բայց Խտալիա Վաղղիոյ միջոցաւ և բռնայ աթոռոյն համաձայնութեան առաջարկութիւնները երբէ և եւ Վաղղիա ալ պիտի ըննէ օր մը թէ արդեօք կարելի չպիտի ըլլայ իր զօրքերը ետ տանելով պարթեպէն սեպտեմբերին դաշնադաւանութեան վերադառնալ :

Ղաերմանիոյ նկատմամբ ալ յայտարարութիւն ըրաւ թէ Ղազըիլի հաստատապէս մոտադիր է զերմանական դրոժոց մէջ որ եւ է միլիամետր թէնէ հեռի մնալ, որպէս զի այս անմիջապէսութեամբ իր խաղաղութիւնը հաստատու պահելու լիազօրէն ապացոյցանէ, Ղաերմանիոյ մէջ կատարուած քաղաքական մեծ փոփոխութիւնները չէին կրնար խորին հետեք

չգէզէր միջին չրջանի մը մէջ , որ հաս-
կատական լիափառներով եւ յայտնի
կամ գաղտնի կսկիծներով լցուն
կրնար ըլլալ : Իսոյց ժամանակն իր
գաօրը կը տեսնէ : Իսկ Վաղղիւս որ
եւ է կիբաղկէ չպիտի միջոյնմոն այն
չարմանն ըանի որ օրինաւոր սահման-
ներէ դուրս ենչերով իր պատուոյն եւ
իրաւանց չգպչիր : « Իւրիշներուն ի-
րաւունքն յարգելով, ըսաւ , մեր ի-
րաւանց յարգուիչն ապահոված կըլը-
լանք ր : » Երջպպէս իր խօսքը կենքց
ընելով , « Իսպոյէր կառավարութեան
ըտաղքախնութիւնը խաղաղութիւնն
է , զոր պիտի պաշտպանէ , եւ եթէ
կարենայ՝ ուրիշներն ալ զայն յարգելու
պիտի պարտուի որէ : »

Ի՞նչ յայտարարութեանց վրայ ընդ-
դիմադիր մասէն Պ. Բիքար առա-
ջարկեց թէ որովհետեւ խաղաղու-
թեան փափաքն այնչափ զօրաւոր
է, Վազդիլոյ վեց զինուորական մեծ
հրամանատարութիւնները պէտք է
տիրցուին: Բայց պատերազմի պաշ-
տենայն իր տուած հերքումով մեջ
պատասխանեց թէ 600-000 ֆր. խնա-
յութիւն մը չէր արժեք որ առանց
թշնամին բան մը գիտնալու պատե-
րազմի պատրաստ գտնուող զինու-
որական կազմութիւն մը խանգարուի
| Եթ առւր մեջ, ըսաւ, բոլոր գաղ-
ղական լռանակը խաղաղութեան վի-
ճակէ պատերազմական վիճակի կըը-
նայ փոխուի: Եթէ զօրապետը այն
ատեն ընտրուին երբոր պատերազմն ու-
րուշուած է, այս կատարելագործեալ

կայսրությունն օգուտները կը կորստուն, քանզի զանոնք կարգե՛ն այն ժամանակ տեղութեան ղեկավարութիւնները կրնայ յայտնի ընե՛լ, մինչդեռ մնայուն հրամանատարութիւնաց միջոցաւ լից բանակ կրնան մէջ չաւարտուան մէջ առանց նոր պատերազմութեանց պատերազմի երթալ՝

Պ. Տ. Լ ալալէթի եւ Նիէլ մարա-
ջախտին ճառերն իրարու հետ բաղդա-
տելով լաւական հակասութիւն տես-
նողներ կան Լ, սոնց եղրակացութենէ
կը հետեւի կըսէ անգղիական թերթ
մի, թէ կայսրը միառ չունի թող տարու
այն առեւերելոյ թ քաղաքականութիւնը
զոր շարունակ հակասութեամբ շա-
րունակեց Աստուկայի պատերազմն-
ի վեր. այսօր իսպաղղութեան վրայ
պիտի խօսի, վաղը պատերազմի ակ-
նադրութիւն պիտի ընէ. պաշտօնայ-
ններն մէկը մարտիլու վրայ եղած կայ-
ժերն անհետացնելու պիտի գործածէ
մէկ ուրիշն ալ զանոնք փշելով բո-
հանելու, 77

(4) Եւթիբայի երկաթուղեաց խնդրոյն վրայ տակաւին որոշ լուր մը չկայ : ! Դրէն ծանոցեր ենք որ (4) Եւթիբայի պաշտօնէից գլուխ (4) Ֆրէր ( ) Բրպանի առաջարկութիւնները գաղղիական կառավարութեան անդգռնելի թուելով, ինք ալ ուրիշ առաջարկութեանց ծրագիր մը ներկայացուցեր է զոր (4) Ֆրէր — ( ) Բրպանի առաջարկութեան ներկայացնել արժան էր անք, եւ այս նպատակաւ որ պաշտօնէի

PLATE 1

Աղնուականութիւնը : — Իսպանացիներ
առութիւն 'ի Տաճկաստան — Ռաբիկ : — Լը-
դեր : — Հարուստ մեծատուն : — Աղբատ
Ղազարոս — Մէհմուպի 788 թուոյն «Ու-
սուլմական աղլաակեր :

17.

Լճաբնաբն իրենց եղբայրաց կրտսեր
 ԿՐԹԱՐ մեր ցեղին չէ՛ք, մեր երակներ
 րուն մէջ ընթացող արիւնք ձեր արիւն
 նէն աւելի մաքուր է: Լճիէ մեր ար
 իւնը ձերնին հետ խառնուի՛ կապա
 կանի. դուք եւ ձեր տղաքը մեղի հա
 մար ուրիշ բան չէ՛ք, ի՞նչ ոչ հպատակ,
 ծառայ եւ գերի: Լճիէ ձեր պարտու
 տը չխտանք՝ տա՛մանս կը կորսուիք: Եւ
 Լճա տա՛իկ իրենց զգիրենք աշուտական
 լոյսը մարդոց տունը ծագումը: Ա՛յ ա
 րաւ տա՛լուտական ցեղէ մինչ. մէկ մէկ
 է՛ն հարստաւ եւ մէկ մէկէն աւելի կամ
 պակաս անօբէյն պայակերու շարք, ու
 իւր ցեղական շղթան կը կազմեն, ու
 րոնք ի՞նչ մեռան, զոնէ իրենց հա
 յըստահարութեամբք յետին աղքա
 տութեան մէջ ձգած բիւրաւոր ըն
 փարէնք: Կարծիք, Կարծիք, Կարծիք
 փոխարէն եկեղեցիները, վանքերը, եւ
 յայն՝ իրաւձ են. միւս ա՛մ տաններն քո՛ւ

վերջին գտնուող քաճանախյն պարագրա-
ֆու մար մը յանձնելով՝ գիշեր ու ցու-
րեկ իրենց անտունը անմահ գաւախն առ-
ջնու կը յիշուի։ Այստեղ աստեղը վեր-
ջին բողբոջն է։ Բլտի ծիւ, եւ նախա-
հարցը օրինակներէն խրախուսեալ ա-
նոցմէն վառութարողոյն կենսք մը պի-
տի վարել։ «^{սու}սու տոնմանը, ամեն օր
հնդկահաւի՝ նման ուռած՝ կառքերով
կամ արաքացի երկվարներով կը պտը-
տի ոտքով քալելը ցած աւակն միայն
կը վայելէ։ Իր նայուածքովն ամեն
կողմ կարծեալ շանթեր կարծակէ։ Ի-
թէ կը օգտագործուի տեղ մը գտնուի, ամեն
սպասանութիւն արկին ջրտակք մտած իր
մտտի հաճոյից կատարման համար հո-
հոն կը գիմնէ։ Իր գլխաւոր զբաղ-
մունքներն են՝ կանայք, բազդախա-
ղովթիւն, կերտիւտմ, գինեմուր-
թիւն եւ ամեն տեսակ զաղրալի զը-
ւարժութիւնք... Խնդին եւ աղքա-
տին վրայ ծիծաղել եւայլն եւայլն։ Ի-
րեն կարգալու է ազգի մը վիճակը այս-
պէսի արքանի անձանց բազմը հողա-
նաւորութեան տակ... Վայց կը տեսնե-
ր կայլայլիւն Ա ստակ, եւ քեզի էն
բլի, համարձակ խօսէ։ ուրիշ բան չըլ-
ելի է ոչ հայոցի մը ձեռն զգտնով՝ ըզ-
քեզ ուն իմէջ դէմ յանդիման տես-
նել ստիպեցի։ Դժուարեալ անտես տես-

«նու թիւնը առաքիւնութեանց՝ եւ ազգօրոտ յատկութեանց վրայ կը կայանայ: Դանդաղ ձև մը՝ արագընթաց եւ լիզարի մը պայծէնալով կըսեր. «եւ քիմէ ազնուական եմ»: — Առ ուրեմն լիւնը»՝ պատասխանեց երկխորը:

12.

Ո՞ր երկրի մէջ բաց 'ի հասկառութեանն, հասարակ ժողովուրդն աւելի ազատութիւն կը վայելէ: Անժամանակու պաշտօնէից մեծագոյն մասնակցանքն ունի ըլլալով՝ ասիկ իրենց համարուն սրամտութեամբը յառաջացած են: Այն ( )ամանեան պետութիւնը առատ շքանշաններ եւ պատուանշաններ կը բաշխէ, միմիայն 'ի վարձատրութիւն անխնայ ջանասիրութեան եւ հասարակաց օգուտին աշխատանքուն համար են, չէ թէ երբայորն յորոքօք բաժնեւոր, մին ազնուական են միւսը ռամիկ կոչուելու համար են: Այդքաղէն օրինակ համարաւորենքն երբայր ըլլալով՝ ժողովութեան համատարած ընտանիքը կը կազմենք: Ողն եւ օդը, հացն եւ ջուրը հասարակաց են: Արդարեւ ո՞ր կառավարութիւնը դժամանեան պետութիւնն էր ողնապետական սոցալական եւ հոգեւորական: Այսպէս ո՞րն էր հոգեւորականը:

տօնէին աղկիւն աղքատ գործաւորի
հետ, տաճնապետը հաղարտապետին
աղկիւն հետ կ'ամուսնանան: Այնու
կանոնքնան ղէ՞մ առիչ մեծ հարուած
կրնա՞յ ըլլալ: Ա՛նչ, պիտի գտնէ հո
աղուապետապանը, միթէ հարուածն
ու աղքատը մի եւ նոյն ցեղն է, մի եւ
նոյն զգայուն տէր կրնա՞ն ըլլալ
Ա՛նչ, ամենքին հասարակ բնք, յետին
ղնաւորը, պարզամիտ գեղովուր, մե
ծանուն լըտին նման մա՛րդ մընէ . . .
Լէ՛ծէ կուգէս՝ հաւասարութեան եւ
եղբայրութեան հաս մը առնու
մա՞յր տաճկաց աղօթարաններուն մէջ
հա՛ն ժողովրդը որ կ'աղօթէ խառն
խիտաւն, հարուածն եւ աղքատ, շի
նական ու զինուորական, հզօր եւ աղ
կար անխոր: Ա՛նչ գեղեցիկ տե
նարան: Տե՛ս մեծամեծաց որդիքը
ի՛նչպէս քաղցրութեամբ կը վարուին
աղքատաց հետ, որովհետեւ իրենց ա
ռաջին օրէնքն է թէ մարդիկ հաւա
սար եւ եղբայր են: Տե՛ս մերձակայ
սեւնաւիններու մէջ առաջի խորութեան
կրօնից եւ աղօլութեան, ընչից եւ
պատուոյ, խնարք ծառայութիւններ
կը բաժնեն: ( ) ամանեան պետութեան
եւ կրօնքին տարածման ամենաթանկ
դասնաւորներէն էին այս հաւասար

ՕՍՏԱՆԵԱՆ ՔՕՆՍՈԼԻԴԱՏ

28 ապրիլ

Լուսարար 43—43/1—42/1
Փարիզ 42.93
Փոխառութիւն 1863թ 330

ԿՈՍՏԱՆԳՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԵՍՂԱՄԵՐ ՈՒՄԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

46 ապրիլ	Հարկաւորութիւն իրիւրուն	47	29/1
	գոյուեցաւ		
48 «	աւարակ մասնաւոր	47	26
	բացուեցաւ		
«	իրիւրուն գոյուեցաւ	47	33
49 «	հարկաւոր մասնաւոր	47	34
	բացուեցաւ		
	կէս օր գոյուեցաւ	47	34/1

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱԶՍՏ ԲՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ազատ քննադատութիւնը թէ եւ պատահաբար անտեղծութիւններ կրնայ ունենալ, այլ ընդհանրապէս իր ազդեցութիւնը պէտք է չլքուի քննադատութիւնը ազգային գործը մէջ:

(Տեղեկ. Մամուլ. խառն ժող. Տես Յրաթ. Մասիս, թիւ 342)

Մենազգ կամ կառավարութիւն որ յառաջդիմութեան կը փախաքի, ազատ քննադատութեան սկզբունքն ընդունած է այս օրուան օրս իբրեւ յառաջդիմութեան եւ լուսաւորութեան միջոց:

Աւր որ ազատ քննադատութիւն չկայ, հին յառաջդիմութիւն ալ չկայ:

Ղաւա քննադատութիւնը մանաւանդ հասարակային գործը մէջ՝ սըլտանայեւ եւ անխաղաղութեանց ուղղել, զեղծմանց անձն եւ կատարելութեան խթան մ'է:

Ըստ համար է որ աշխարհի լուսաւորեալ ազգաց մէջ ազատ քննադատութեան ընդարձակ աստիարակ թողուած է:

Մամուլն ուրիշ բան չէ՝ եթէ ոչ ազատ քննադատութեան անձնաւորութիւնը:

Օրէնսդրական կամ երեսփոխանական ժողովներն ինքնին ազատ քննադատութեան կեդրոն ըլլալէ ետեւ, նոյն խի անոնք ալ մամուլը քննադատութեանց ազատ չեն:

Մեն ժողով, ամեն վարչութիւն ամեն անօրէնութիւն, ամեն պաշտօնեայ՝ քննադատութեանց եւ շատ անգամ կ'ծու քննադատութեանց առարկայ են:

Աւր մամուլն իր զանազան գործերով, թէ թեւ կամ ծիծաղաբարբն իր ամեն ձեւերով զատուքննիչ են եւ ոչ ուրիշ բան:

Մեր ազգին մէջ ալ յառաջդիմական ոգի տարբերակներ չկան քննադատութեան պէտքը ճանաչել սկսած է ազգին աստիարակը՝ բայց լուսաւորման մասին: Վրո՞ւ ենք որ ներկայ խառն ժողովն ալ այս յառաջդիմական սկզբունքները կը ճանչնէ, ճանաչում մը՝ որ իրադրաստութեանց պատիւ կը բերէ:

Հառաջդիմութեան բարեկամ չէ այն որ ազատ քննադատութիւնը կատէ, եւ անոր պատահական անտեղծութիւնները պատճառ բռնելով՝ անոր դէմ կը գինի:

Իրազեցումը քննի թիւերին մէջ

Նամակ մը կար հրատարակուած Պէշիկթաշի Մարքուհեան վարժարանի անօրէնութեան վրայ, նամակ մը՝ որ դժբաղդաբար անտեղծ կամ սրտաւհած ինչ ինչ անտեղծութիւններ նշանակելով՝ անոնցմէ վարժարանին ապագային վիճակը հետեւեցուցեր էր, եւ ինչպէս որ քննադատութեան ստիքով թիւնն է, ատոմիկեան ալի ալ չէր խնայած իր քննադատութեանց մէջ թէ եւ ինչպէս որ վարչութեան մասնաւոր ժողովն տեղեկագիրն ալ կը գտնէ, ամեն օր հրատարակուած յօդուածաց կարգը նորանշան բան մը չէր:

Մեր ալ այսպէս դատելէինք զայն, եւ հրատարակելէ առաջ հետեւեալ խորհրդածութիւններն ըրեր էինք մեք մեզի:

«Բ. Եւ Նամակը քննադատութիւն մ'է, որ մեզ զրկուած է ի հրատարակութիւն: Մեզից առաջ քանի մը քննադատական կամ գանգատի նամակներ եկան՝ Հրատարակիչներ, այլ մեկ քանիքն իմաստը, եւ մեկուն ալ (որ մէջը ասորազրուութիւն չունէր) բընադէրը հաղորդեցինք Վեր. Տնօրէնին: Բայց այս բընադէրը թէ եւ բարեկամութեան մասը ըլլայ՝ մեր խմբագրական պաշտօնին հակառակ է. միթէ դառաւ ներքէն եւ ուրիշ այլ եւ այլ տեղերէ եկած գանգատի նամակները կամ նիւթերն ալ որոյ որ կը վերաբերին՝ անոնց կրնա՞նք հաղորդել, եւ արժա՞ն է որ հաղորդենք, քանի որ հրատարակութեան համար կը զրկուին մեզ, եւ քանի որ մեր պաշտօնն ալ հրատարակել է գանգ, բաւական է որ արժանաւոր անձինք դրած ըլլան:

«Գ. Մարքուհեան վարժարանի Վեր. Տնօրէնը՝ լուսաւորեալ եւ իր եկեղեցական վիճակին ներքին շատ ազատամիտ անձ մ'ըլլալով, անշուշտ ազատ քննադատութեան սկզբունքը յարգելով, հետեւաբար իր անօրէնութեան վրայ եղած քննադատութեանց իրաւացի կէտերը՝ որք մեզ ալ անձանօթ չեն, ուշադրութեան կ'առնու. եւ եթէ մէջը սխալ կամ չափազանցութիւն կայ՝ գանգը ալ կրնայ հերքել նոյն խի Մասիսի միջոցաւ:

«Դ. Հայտնի է որ անօրէնութեան կամ մատակարարութեան մը գլուխ եղող մը երբոր յաջողակու. նշանաւոր անձ մ'է, հարկաւ առաւել ուշադրութիւն կը հրաւիրէ իր գործը վրայ: Եթէ անի մէջ մը՝ իր խոստացածէն իսկ աւելի մեծ գործեր ու արդիւնքներ կ'ապաստին, քան թէ անշան կամ անխաղաղ անձն մը. անոր ամենափոքր մեկ պակասութիւնն առաւել աչքի կը զարնէ եւ հետեւաբար առաւել ծանր քննադատութիւններ կը հրաւիրէ իր վրայ, քան թէ անշան կամ անխաղաղ անձն մը իր յաջողակութիւնները:

«Ե. յայտնի խորհրդածեցինք, եւ անհրկմտ ըլլալով՝ որ Վեր. Տնօրէնն ալ ինչպէս այսպէս կը նկատէր, հրատարակիչները նամակը:

Բայց, ինչպէս արդէն յայտնի է, Վեր. Տնօրէնն ուրիշ կերպ խորհրդածեց մէկէն ի մեկ հրատարակչին ստատուելով իր օրոքն օրոքն, որոնք հետեւեալը թաղելով մէջ, յուզմունք եւ զանազան անտեղծութիւնք եղան՝ մասնաւորապէս մեր անձին գէմ: Ի՞նչ որ մեք ալ վարչութեան լազարեթու եւ քննութիւն ինչը ընելու պարտաւորեցանք:

Եւ որովհետեւ նամակն առանց յայտնի ասորազրուութեան էր հրատարակուած, եւ մեք ալ իբրեւ հրատարակիչ հաւատարմաբար պատասխանատու էինք, ուստի մեզ կի՛նար քննութեանց ներքեւ գտնուել եւ գաղաղմբ վրայ անուր, որով գաղաղաբար

կերպարանք առած եղանք, մինչդեռ անձնապէս Վեր. Տնօրէնին հետ բարեկամ էինք, ինչպէս որ յանձնաժողովը քննութեան օրն ալ երկուստեք յայտնեցինք:

Վրո՞ւ ենք ուրեմն որ Վանձնաժողովը Վեր. Տնօրէնին հրատարակելու առաջ առաւ մասին պէտքը զած ջանքն ընելով՝ թաղելով մէջէն յուզմունքը վերցնելու հոգ տարաւ, որով եղած քննադատութիւններն ալ առանց ուշադրութեան չմնային: Հարկաւոր չկայ որ ասիլ առաջ սրտաւհած մանր մանր պատմութիւնք «Վեր. Տնօրէնին ուշադիր խնամքը չին նորոգութիւն, եւ հետեւեալ վարժարանը բարեկարգութեամբ օր քան զօր զարգանալով՝ եւ արժանապէս յառաջդիմելով՝ թաղեցուց բարձունքն ու անկեղծութիւնները կը լինէ:

Մեր հրատարակչի քննադատական նամակին ալ նպատակն այս էր:

Իբրեւ խօսք ալ վարչութեան զրկուած պաշտօնական յայտարարութեան վրայ ընել հարկ կը համարենք: Մեր նամակագիրը Պէշիկթաշի թաղ, խորհրդը՝ հակառակմանաբար կ'առնէ «կոչած էր, չէ թէ սահմանադրութեան համեմատ քննարկած չըլլալուն համար, այլ վստահ չեմ սահմանադրական սկզբանց համաձայն չէր ընկնացքը: Սահմանադրութիւնը վերաքննութեան ներքեւ ըլլալով՝ ոչ Վարչութիւնը՝ ոչ ալ այս օրերը կ'ազմուած առժամանակեայ թաղ-խորհուրդներն անոր համեմատ քննարկած են՝ բայց ամենքն ալ իրենց պաշտօնը Սահմանադրութեան համեմատ կը վարեն:

Իսկ Պէշիկթաշի թաղ. Խորհուրդներ իր պաշտօնին եւ պարտականութեան նկատմամբ Սահմանադրութեան պահանջած ամեն յառաջդիմութեան ամբողջ չունենալուն պատճառաւ հակասահմանադրական կոչուած է, ինչպէս որ խառն ժողովը մէջ աւելի ընդարձակօրէն բացատրած էր. բայց նամակագիրն խօսքերէն այս խմբաւոր բացարայտ Հասկողեւուն համար, խառն ժողովը դարձեալ պաշտօնական յայտարարութիւն մը առաջ տրուեց, մեր բացատրութիւն տարաւ սղատուութիւնը մեզի թաղով:

Պէշիկթաշի Վարչական քննութեան համարակալ Պ. Մարքուհեան Նամակ մը գրած է մեզ ի պատասխանի մեր 342 թիւ մանր թիւերին մէջ քննիչ յանձնաժողովը տեղեկագիրն ներքեւ գրած քանի մը տող ծանօթութեան մը, որ նամակագիրն համար բուռած էր թէ դարցին մէջ աղայք գանակածաւ է:

Համակալը կը բողբէ այն ծանօթութեան դէմ, եւ կը պնդէ թէ այնպիսի կողմնութիւն մը երբեք պատահած չէ, եւ կը ծանուցանէ թէ «լուսաւորման կրօնը ստուգելու պարտաւոր է»:

«Աս լրացրական օրինակ, նամակագիրը մեր գրածին կրկնապատկէն աւելի պատասխանատու իրաւունք չունենալով, իր երկար նամակը հարկ հատկեցինք հրատարակել: Բայց մեր ծանօթութեան ստուգութեանը դաւով՝ ընց կուտանք իրեն, որ իրապէս ծեծած ըլլալն անխաղաղ իրադրութիւն մ'է, որուն ապացոյցները ձեռնարկուած են: Ինչի կը կարգէ հակառակ հաստատելու, դիւրին միջոց մը կայ ընել համար, այն է աստիականութեան բողբել, որ ընդարձակ եւ ազգային միջոցներ ունի: Մասին դիտարկութեան ստուգութիւնը կամ անհրաւիրութիւնը քննելու եւ ճշմարտութիւնը պարզ երեւան հանելու:

Ղգգ այն Վարչարարարանի առաւելորդ լեզուի առաջին գրագիր Վեր. Տնօրէնին երկրորդ կարգի երկրորդ աստիճանի պաշտօնատար անւանեցաւ վարչութեան խմբակներ:

Վեր. Տնօրէնին Վարչարարարանի բազմաժամանակեայ եւ ամենէն բանիւրոյն պաշտօնատար ըլլալով, իրեն եղած այս արժանաւոր վարժարարութեան համար խնդակեցութիւնն իր յայտնեց:

Եւս առթիւ Մանուկներ Վեր. Տնօրէնին լրագիրը վարչութիւն կրնէ թէ պատրաստութեան գիւնատուներ մոզուելու մեծ պէտք ունի: Մեր արդոյ պաշտօնակցին այս կարծեացը մեր ալ համաձայն ենք:

Իրազեցում մամուլը դրած ծանակ հետեւական խորհրդի կողմէն առ Վմեն. Տնօրէնին Վ. Տնօրէնն ուղղուած տեղեկագիր՝ մը պատճառն է կաւ մեզ, որմէ կը հասկցուի թէ իստուր դժբաղդ հրկիւղեց համար մոյրաբար պարկեւեկեցանք հաւաքուած եւ հետեւական խորհրդի յանձնուած օգնութեան դուռներն զեր է 5348 զուրու:

Եւս գաղաղման ստանալէ ետեւ, հետեւական խորհրդի գիւնակն մեծապարօտ անդամներն երեքշաբթի օրը խորհրդացի, եւ մանրամասն քննութեամբ կարօտ հրկիւղեց յուցանել չինելով, 213 հոգիի վրայ (այս կին տղայ) հաւասար բաշխուած ըրեր են, որով ամեն մեկ հոգիի 25 զուրու 10 փայլ բաժին ինկել է:

Ինչպէս որ կը տեսնուի, այս առաջին հաւաքմանը եղած նպատակը խառն խորհրդի հրկիւղեց թշուառութեան արժանաւոր օրինակներ մը ըլլալէ դեռ շատ հեռու է: Հետեւաբար կը յուսանք որ Վմեն. Տնօրէնին Վ. Տնօրէնին արեւելի կողմէն զթուլութեան նոր հրաւիր մը կարգաւորուի, ստից՝ հաւաքումն այս Օւստիի օրերն ալ շարունակել տարաւ համար արժան եղածը կը անօրէնէ ի մեկնարկութիւն յիշեալ տարաբաղդիկ նաղ պնդ:

Ղգգ այն Վ. Տնօրէնին առժամանակեայ խորհրդի Վմեն. Տնօրէնին հետեւեալը գրած է մեզ ի հրատարակութիւն:

... խմբագիր:

Միկաղիւզ Ս. Ինկիլեպեցի քաղաքի Վեր. Տ. Նովհանէն եպիսկոպոսը ազգային հիւանդանոցի մատրան մէջ յառաջիկայ ուղարկ օր Սուրբ Պատարագ մատուցանելու սովորութիւն ունեցած ըլլալուն այս տարի եւս իւր բարե սովորութիւնը ի գործ պիտի դնէ նոյն օրը:

Բառի կը ինքզինքը... խըմբագիր, որ ձեր պատուական լրագրոյն միջոցաւ բարեկամ ժողովրդեան զայս ազգ առնել բարեհաճիք:

(ՊՄ) Առ. Զոյ. Ազգ. Հիւ. 49 ապրիլ 1889

Գրասեն. Հիւանդանոցի
(Տես Նոր խառն թիւ 49)

*Բաւական երկար ըլլալուն, հրատարակութիւնը հարկաւորութիւն առաւ կը լինէ:

